

การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวอารีย์ อัครภาพ

ศูนย์วิทยพัธพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-569-776-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015279

i 10301525

A PROPOSED MODEL FOR A LOCAL MUSEUM
IN THE NORTHEASTERN REGION

Miss Aree Ussavanuphap

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio-Visual Education

Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-569-776-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำเสนอรูปแบบนิทรรศน์ท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

นางสาวอารีย์ อัครวณาน

ภาควิชา

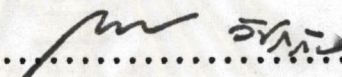
โสตทัศนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

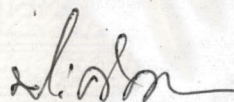
อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศไชโยนาร

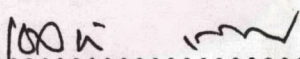

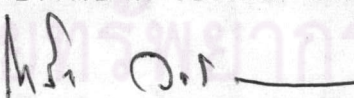
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

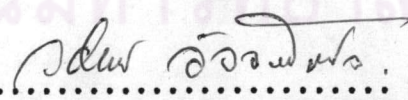

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศไชโยนาร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.โกวิท วรนิพนธ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วชิราพร อัจฉริยโกศล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ นิคม มุสิกคามะ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อารีย์ อัครวาท : การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(A PROPOSED MODEL FOR A LOCAL MUSEUM IN THE NORTHEASTERN REGION)

อาจารย์ที่ปรึกษา : อ.ดร.เชาวเลิศ เลิศโลพาร, 138 หน้า.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น ผู้บริหาร นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ และประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้บริการพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์วัฒนธรรม

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า รูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีรูปแบบ ดังนี้

1. คณะกรรมการในการดำเนินงาน จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรมาจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการต่างๆในจังหวัด และส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง
2. อาคารและสถานที่ตั้ง ควรเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ และตั้งอยู่ในสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน
3. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรมีเนื้อหาการแสดงในด้านวิถีทางการดำเนินชีวิต และ พัฒนาการความเป็นมาของท้องถิ่นเสมอ ในทุกแห่ง
4. เทคนิคในการจัดแสดง ควรใช้วิธีจัดแสดงด้วยวัตถุที่เป็นของจริง มีคำบรรยายประกอบ และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม โดยจัดนิทรรศการในลักษณะที่ต้องใช้อวัยวะสัมผัส เข้ามามีส่วนร่วมในการให้เกิดการแสดงในเรื่องนั้นๆ
5. การจัดการบริการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ชม ควรมีการจัดการบริการนำชม แนะนำรายละเอียดต่างๆในพิพิธภัณฑ์ การจัดแผนผังป้ายบอกทิศทาง การมีเอกสารประกอบการชมพิพิธภัณฑ์ และการจัดบริเวณที่พักผ่อนภายในพิพิธภัณฑ์
6. การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ ควรดำเนินการโดยหน่วยงานราชการภายในท้องถิ่นนั้น และควรแบ่งการทำงานเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการและฝ่ายเทคนิค
7. งบประมาณ ใช้งบประมาณแผ่นดิน เงินบริจาคจากเอกชน และจัดกิจกรรมหารายได้
8. การประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และควรใช้สื่อทุกรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อทางวิทยุและโทรทัศน์มากที่สุด

ภาควิชา ใส่ตห้ศ่นศึ่กษ่า
สาขาวิชา ใส่ตห้ศ่นศึ่กษ่า
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต *อารีย์ อัครวาท*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *อ.ดร.เชาวเลิศ เลิศโลพาร*

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

AREE USSAVANUPHAP : A PROPOSED MODEL FOR A LOCAL MUSEUM IN THE NORTHEASTERN REGION. THESIS ADVISOR : CHAWALERT LERTCHALOLARN, Ph.D. 138 PP.

The objective of this research was to propose a model for a local museum in the Northeastern region. The opinions of the administrators, academic staffs, museum experts, who have experience in establishing museums, and local visitors at different museums, were used to develop the guidelines for the study.

The results of the study concluded that a local museum in the Northeastern region should consist of the following :

1. The operation committees, who establish the local museum, should be composed of local people and the relevant government officers.
2. The building for the local museum must be constructed in the center of the community.
3. The contents of the local museum should describe the way of life and the local history of the region.
4. Display techniques were suggested to display real things accompanied with written descriptions, and it was also suggested that the visitors should be allowed to interact with the displays.
5. The facilities to be provided should include an introduction to the museum service, diagrams, indicator signs, documents, and a place to relax in the museum.
6. The museum should be administered by a local government office, the organization should be divided into administrative, academic and technical departments.
7. The budget should be supported by the local and national government, from donations, and some fund raising activities.
8. It was recommended that all kinds of mass media should be employed to promote the new museum, particularly, radio and television.

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อผู้จัดทำ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศขลิพาร ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ข้อคิด คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพิธีภัณฑ์ท้องถิ่น

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์และขอขอบพระคุณกองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนทุกคน ที่ให้กำลังใจและขอขอบคุณพี่และน้องของผู้วิจัยคือ คุณสมชาย และคุณสมคิด อัครานภาพ ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เลี้ยงดูผู้วิจัยด้วยความรัก เอาใจใส่ ให้ขวัญกำลังใจและสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยอย่างแข็งขันด้วยดีตลอดมา

อารีย์ อัครานภาพ

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4
ประโยชน์ของการวิจัย	4
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	5
ประวัติและพัฒนาการของนิพนธ์สถาน	7
นิพนธ์สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา	9
การจัดตั้งนิพนธ์สถานสำหรับประชาชน	10
นิพนธ์สมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม	11
นิพนธ์สถานในสหรัฐอเมริกา	12
สภาการนิพนธ์ระหว่างชาติ (ICOM)	13
นิพนธ์สถานในประเทศไทย	14
นิพนธ์สถานสำหรับประชาชน	15
โครงสร้างสายการบังคับบัญชาของนิพนธ์	19
ชนิดของนิพนธ์สถาน	21
หน้าที่ของนิพนธ์สถาน	23
รูปแบบนิพนธ์สถานของไทย	27
การบริหารงานของนิพนธ์สถานในประเทศไทย	28
นิพนธ์สถานท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย	34
	กลุ่มตัวอย่างประชากร	34
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
	การวิเคราะห์ข้อมูล	37
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
5	สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	76
	สรุปผลการวิจัย	76
	อภิปรายผลการวิจัย	83
	ข้อเสนอแนะ	88
6	รูปแบบนิพจน์ศัพท์ท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	90
	บรรณานุกรม	100
	ภาคผนวก	104
	ประวัติผู้เขียน	126

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มนักวิชาการที่ใช้ในการวิจัย	35
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่ใช้ในการวิจัย	35
3	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร กลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ และ ประชาชน จำแนกตามเพศ และอายุ	39
4	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษา	40
5	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร กลุ่มผู้บริหาร หัวหน้างาน นักวิชาการ จำแนกตามตำแหน่ง	41
6	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร กลุ่มประชาชน จำแนกตามอาชีพ	41
7	จำนวนค่าเฉลี่ยต่อคนของกลุ่มนักวิชาการ ประชาชนที่เคยเข้าชมพิพิธภัณฑ์หรือ ศูนย์วัฒนธรรม และจำนวนประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มนักวิชาการ..	42
8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มประชาชนที่เคยและไม่เคยศึกษา อบรมวิชาการที่ เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ และที่เคยมีและไม่มีส่วนร่วมในการจัดงานร่วมกับพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรม	43
9	จำนวนและร้อยละของพิพิธภัณฑ์ภายในจังหวัด ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน	43
10	จำนวนและร้อยละของประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์ที่ผู้บริหาร นักวิชาการ และ ประชาชนเลือก จำแนกตามอันดับการเลือก	44
11	จำนวนและร้อยละของพิพิธภัณฑ์และศูนย์วัฒนธรรมที่ผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน เห็นว่าดี	45
12	จำนวนและร้อยละของสิ่งที่ผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชนชอบ ใน ศูนย์วัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑ์	48
13	จำนวนและร้อยละของวิธีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมาเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน	49
14	จำนวนและร้อยละของสาเหตุจูงใจให้ประชาชนมาเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ตาม ความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน	50
15	จำนวนและร้อยละของความเห็นของประชาชน ต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธ- ภัณฑ์หรือศูนย์วัฒนธรรม	51
16	จำนวนและร้อยละของความเข้าใจเรื่องการจัดนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์หรือ ศูนย์วัฒนธรรม ของกลุ่มประชาชน	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	จำนวนและร้อยละของความเห็นประชาชน ในด้านเนื้อหาและลักษณะการจัดนิทรรศการภายในศูนย์วัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑ์	52
18	จำนวนและร้อยละของเนื้อหาที่ควรจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้บริหาร นักวิชาการ ประชาชนเลือก จำแนกตามอันดับการเลือก	53
19	จำนวนและร้อยละของรูปแบบนิทรรศการที่ควรจัดในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	54
20	จำนวนและร้อยละของชนิดของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	55
21	จำนวนและร้อยละของกิจกรรมหลักในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำแนกตามอันดับการเลือก	56
22	จำนวนและร้อยละของเทคนิคในการจัดแสดงนิทรรศการ ที่ผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชนเลือก จำแนกตามอันดับการเลือก	57
23	จำนวนและร้อยละของกิจกรรมที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ที่ควรมีในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชน จำแนกตามอันดับการเลือก	59
24	จำนวนและร้อยละของกิจกรรมการบริการที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรจัด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชน จำแนกตามอันดับการเลือก	61
25	จำนวนและร้อยละของสิ่งที่น่าสนใจในการชมนิทรรศการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ ประชาชน จำแนกตามอันดับการเลือก	63
26	จำนวนและร้อยละที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	64
27	จำนวนและร้อยละของสถานที่ที่เหมาะสม ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ ประชาชน	65
28	จำนวนและร้อยละแสดงการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	66
29	จำนวนและร้อยละของงบประมาณในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน	67
30	จำนวนและร้อยละแสดงความเห็นของประชาชนในการบริจาคเงินช่วย ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
31	จำนวนและร้อยละแสดงความเห็นของประชาชนต่อปัญหาการจัดตั้งนิทรรศน์ ท้องถิ่น	69
32	จำนวนและร้อยละแสดงความสัมพันธ์ของนิทรรศน์ท้องถิ่นกับหน่วยงานด้าน นิทรรศน์หน่วยอื่นๆ ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	69
33	จำนวนและร้อยละที่แสดงความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ ในด้าน คณะกรรมการจัดตั้งนิทรรศน์ท้องถิ่น	70
34	จำนวนและร้อยละของหน่วยงานที่ควรจะเป็นแกนในการจัดตั้งนิทรรศน์ ท้องถิ่น ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	71
35	จำนวนและร้อยละของความเห็นกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ ที่มีต่อคณะ กรรมการดำเนินงานนิทรรศน์ท้องถิ่น หลังจากทีนิทรรศน์ท้องถิ่น ได้จัดตั้ง เรียบร้อยแล้ว	72
36	จำนวนและร้อยละของรายได้หลักของนิทรรศน์ท้องถิ่น เมื่อจัดตั้งนิทรรศน์ ท้องถิ่น พร้อมทั้งสิ่งแสดงต่างๆแล้ว ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	73
37	จำนวนและร้อยละของวิธีที่เหมาะสมในการจัดทำโครงการ หรือสื่อแสดง ในนิทรรศน์ท้องถิ่น ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ	74
38	จำนวนและร้อยละของความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการทำงานทางด้าน นิทรรศน์ท้องถิ่น ของผู้บริหาร นักวิชาการ	75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	โครงสร้างสายการบังคับบัญชาพิพิธภัณฑ์ของรัฐบาลกลาง	20
2	โครงสร้างสายการบังคับบัญชาพิพิธภัณฑ์ของรัฐ	20
3	โครงสร้างสายการบังคับบัญชาของพิพิธภัณฑ์เทศบาล	21
4	โครงสร้างของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	93

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย